

Durmuş Hocaoğlu

Sığ ve Sıra-Altı Siyâset

Yeniçağ, “Analiz”, 16 Ocak 2006, Pazartesi., s.07
“Analiz” Sıra No: 344; 2006-006; Ocak-06

YENİÇAĞ

Siyâset, insanların insanlar üzerine uyguladığı en büyük çaplı ve en riskli işlem, en tehlikeli oyun olmakla, muhakkak ki dünyanın en zor san’atı olduğu gibi aynı zamanda en kirli zenaatidir de; bu sebeple en temiz şekliyle icrâ edilirken dahi kirlidir ve yine bu sebeptendir ki kiri az olduğu nisbette de dünyanın en soylu san’atına dönüşür; kezâ, bunun içindir ki, âdil ve dürüst — yâni ne kadar âdil ve dürüst olabilirse — siyâsetçinin uykusu dahi ibâdet kabûl edilegelmiştir. Edilmelidir de; çünkü, siyâset kelimesinin etimolojisine dikkat edildiğinde dahi ne kadar netâmeli bir alanda konuşulduğu görülecektir: Bernard Lewis’in bildirdiğine göre[*], dilimize Arapça’dan — Arapça’ya da muhtemelen İbranca’dan — geçmiş olup, köken olarak, “at terbiye etmek” mânâsına gelen *sâse / yesûsu* kökünden türetilmiş olan bu kelimenin Arapça’daki ilk kullanımı da at terbiyesi veya atçılık mânâsına gelen *siyâsetu’l-hayl* şeklindedir ve kelimenin İngilizce’deki muâdillerinden olan *management* kelimesinde de at terbiyeciliği mânâsı vardır [s.3-4]. Kezâ, siyâset kelimesi, aynı zamanda, Lewis’in ifadesiyle, “*Şeriat’ın beyan etmediği bir tecavüze, Şeriat tarafından konulmayan ve yöneticinin otoritesine tecavüz niteliği taşıyan bir suça, yöneticinin karar yetkisi çerçevesinde takdir edilmiş cezayı da ifade eder ki bu da ekseriyetle sert fizikî cezalandırma ve çoklukla ölüm arasında değişen bir ifâde olmaktadır*” [s.8]; yâni “yargısız infaz”. Batı dillerindeki siyâset kelimesi olan *Policy*’nin kökeni ise *politei* (şehir, devlet) olup, önceleri şehir yönetimi, sonra da zamanla devlet yönetimi anlamında kullanılır olmuştur; ancak, onda da hayvan gütmeye mânâsı, içine gömülü olarak bir yerlerde durur. Söz gelimi, İdeal Politik’in büyük filozofu Eflâtun (Platon), tanınmış eseri “Devlet Adamı”nda (Politikos), devlet yöneticisini, koyun güden ve emrinde, güttüğü koyunları zaptu rapt altında tutabilmek için köpekleri bulunan bir çobana benzetir.

Bu misâller daha da çoğaltılabilir ki hepsinde de insan rûhunun bütün yansımasını görmek mümkündür; insanoğlu, yaratılışı îtibâriyle kötüye, eğriliğe mütemâyil olduğu için onda dümdüz olan birşey bulunmaz ve bu yüzden de eğri varlıkların eğri varlıkları yönetmesi, sevk ve idâresi demek olan siyâsetin de zâtî îtibâriyle dos-doğru bir iş olamayacağı kendiliğinden anlaşılabilir bir şey olur. Ancak, bütün bunlara rağmen, aynı insan iyiliğe de mütemâyildir ve aynı insanda iyilik, doğruluk, güzellik, adâlet ve hakkaniyet gibi fitrî kaabiliyet ve istîdadlar ve bunlara müteveccih yetkinleşmeler de vardır; işte, bir cemiyetin kalitesini belirleyen, insanın bu harmonisiz (disharmonik) yapısının niteliğidir: İyi bir cemiyet derken, kötülüğün hiç olmadığı değil, iyiliğin, ortalama olarak, kötülüğe galebe çaldığı bir cemiyet kastedilir, tıpkı “iyi siyâset” derken kastedilen mânâda olduğu gibi. Felsefenin en zorlu kavramlarından olan “iyi” ve “kötü”nün analizi ile vakit kaybetmeden, konumuz açısından, kısaca, ilkin, yönetenlerin yönettiklerini “sürü” olarak telâkkî etmediği bir siyâset tarzına “iyi siyâset” diyebileceğimizi söyleyebiliriz ki, bu, siyâsetin ahlâkî tarafı olmaktadır. İkincileyin ise, “iyi siyâset”i başarılı olan siyâset ve bu iki şartı sağlayan siyâseti ise, yine çok kısaca “sıra-üstü siyâset” olarak tanımlayabiliriz ve tabiatıyla, mefhûm-u muhâlifinden hareketle, “sıra-altı siyâset” de tanımlanmış olmaktadır: Sıra-altı ve biraz daha şeddelenmiş şekliyle “sıra-altı ve

sıg siyâset”, yönetenlerin yönettiklerine karşı ahlâkî davranmadıkları ve aynı zamanda başarısız da oldukları siyâsettir.

Fikrimce hayli doğru ve Türkiye’yi, Türkiye’de tatbîk edilen siyâseti oldukça isâbetli bir şekilde anlatan bir tanımlamaya ulaşmış sayılırız: Türk siyâseti, sıra-altı ve sıg ne yazık ki; bu, sâdece ve münhasıran günümüz iktidarıyla ve onun siyâsetiyle mahdut ve müsemmâ değil, en azından şahsen benim hâtırlayabildiğim dönemlerin çoğu için geçerli bir tavsîf. Ne yazık ki “Türk” ismini “sıra-altılık ve sıgılık” ile yanyana koymak hüznün verici, ama başka bir ismi de yok bunun — yoksa “Türkiye siyâseti” mi demeliydim?

Niçin sıg ve niçin sıra-altı? Çünkü öncelikle ahlâkî değil, sonra da başarılı değil. Burada “iyi” — yâni sıra-üstü”, yâni ahlâkî ve başarılı — bir siyâsetin aynı zamanda cemiyetin evsâfiyla da alâkalı olduğunu hâtırlatıp şimdilik üzerinde durmaksızın sâdece siyâsetçi üzerine odaklanarak, ahlâkî olmadığını, çünkü siyâsetçinin ahlâkî olmadığını ve yine başarılı olmadığını, çünkü insanımızın umûmiyetle en kalitesizinin profesyonel olarak siyâsetle iştigal ettiğini vurgulamalıyız. Bu kadar olumsuzluk bir araya gelince de bundan gayrisi her hâlde beklenemez olsa gerektir; siyâsetçi ahlâkî davranmıyor, çünkü bir yandan cemiyet iyi siyasetçiyi de ifsâd edebiliyor, ama asıl problem cemiyetten ziyâde, Duverger’nin tâbiriyle, “seçimle gelen krallar” mesâbesinde olan siyâset erbâbında. Yine siyâsetçi başarısız, çünkü hemen çoğunun ufku sıg ve derinliksiz.

Şimdi bu kadar sıra-altı ve sıg olan siyasete çarpıcı bir örnek olarak, bizzat en üst makamlardan başlatılan şu malûm “kimlik” tartışmalarına kısaca bir dokunalım.

[*] Bkz.: Bernard Lewis., “Siyâset”, *Bülten.*, Kasım 1990., s.3-11, Çeviren: Cengiz Kallek.

